

Ako pražskú jar prekvapila ruská zima

Pre koho je učebná figúra určená?

Učebná figúra je určená pre žiakov 9. ročníka základných škôl.

Tematický celok:

Československo za železnou oponou

Cieľ (podľa Bloomovej taxonómie):

Cieľom učebnej figúry je to, aby žiak vedel:

1. *Reprodukovať prejavy totality na území Československa.*
2. *Vysvetliť demokratizačné snahy hlavných aktérov „socializmu s ľudskou tvárou“.*
3. *Formulovať postoj Sovietskeho zväzu voči reformným snahám Československa.*
4. *Pomocou audiovizuálnej ukážky demonštrovať intervenciu vojsk Varšavskej zmluvy.*
5. *Analyzovať vyčistiť okupantov, ale aj protestujúcich občanov prostredníctvom spomenutej ukážky.*
6. *Zhodnotiť dôsledky okupácie Československa.*
7. *Klasifikovať hlavné prejavy „normalizácie“.*
8. *Obhájiť snahy protestujúcich občanov proti intervenčným vojskám.*

Čo sa týka afektívnych cieľov, tak žiak by mal:

Vyjadriť nesúhlas s radikálnymi prejavmi totalitného režimu.

Venovať pozornosť snahám o demokratizáciu krajiny.

Esencia témy pre dnešok:

S dôrazom na sprítomňovanie minulosti by som po interaktívnom výklade o prejavoch demokratizačných snáh týkajúcich sa reformácie totalitného režimu na území Československa, dala žiakom za úlohu považovať a zistiť či aj v dnešnej dobe existujú krajiny, v ktorých je nastolený totalitný režim a v akej miere sa prejavuje. Ich ďalšou úlohou by bolo považovať o tom, či aj v dnešnej dobe v našej slovenskej spoločnosti badať zvyšky prejavov totalitného režimu. Odkaz do budúcnosti v kontexte danej témy spočíva v uvedomení si výhod života v demokratickej spoločnosti so zreteľom na nutnosť dodržiavania základných ľudských práv, ktoré v totalitných režimoch dodržiavané nie sú. Na základe toho sa žiaci v budúcnosti budú vedieť správne rozhodnúť napríklad aj pri volebnej urne. Ďalší odkaz by možno mohol spočívať aj v tom, že je nutné bojovať proti nespravodlivosti a neslobode, avšak s racionálnym postojom a nie s postojom, ktorý by mohol viesť až k anarchii.

Výkonový a obsahový štandard v súlade s iŠVP:

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak na konci 9. ročníka základnej školy vie/dokáže: ✓ rozpoznať dôsledky februárového prevratu, ✓ zdokumentovať prejavy totality, ✓ identifikovať premeny vidieka a mesta, ✓ spracovať spomienky svedka augustových udalostí, ✓ zistiť konkrétne prejavy „normalizácie“ v každodennom živote, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia,	Február, politické procesy znárodnenie, kolektivizácia, industrializácia Pražská jar „normalizácia“ Charta 77, disident sviečková manifestácia, nežná revolúcia

Postup práce: (1 VH – 45 minút) E – U – R

ÚVODNÁ ČASŤ VH (10 minút):

- Pomocou metódy otázok a odpovedí si so žiakmi stručne zopakujem prebrané učivo z minulej hodiny.*
- EVOKÁCIA – Žiakom ukážem fotografiu A. Dubčeka a V. I. Brežneva na spoločnom stretnutí v Čiernej nad Tisou. Následne sa ich opýtam na tieto otázky:
Spoznávajú pánov na tomto obrázku?
Ktorý z nich sa podľa vás krátko po tomto stretnutí prestane usmievať ako prvý?*

JADRO VH (20 minút): UVEDOMIENIE – práca s prameňmi

Akčný program KSC – žiaci by dostali za úlohu prečítať si krátke úryvky z tohto dokumentu. Išlo by o úryvky týkajúce sa zrušenia cenzúry, školstva a hospodárstva (na to by, samozrejme, mali prísť sami). – úloha k prameňu: Pozorne si prečítajte jednotlivé body Akčného programu KSC a uveďte akých sfér spoločenského života sa jednotlivé body týkajú.

Brežnevova doktrína – analýza úryvku: „ohrozenie socializmu v ktorejkoľvek z krajín je dôvodom na zásah zo strany tých ostatných“- Interpretujte uvedený citát. Kto sú tí ostatní?

Pozývaci list – spoločná analýza prameňa – kto bol autorom, komu bol list adresovaný, čo z neho možno považovať za kľúčové, k akej udalosti viedol, atď.

Okupácia Československa – Pustenie krátkeho rozhlasového hlásenia z noci dňa 21. augusta 1968, keď vojská Varšavskej zmluvy vnikli na územie Československa.

ZÁVER VH (15 minút): REFLEXIA – záverečná aktivizujúca metóda: žiaci dostanú za úlohu prečítať si posledný list Jana Palacha. Následne by sa mali zamyslieť nad otázkami k prameňu: *Predstavte si, že podobná situácia nastane aj dnes. – Jan Palach je vašim dobrým priateľom a na svoje sociálne siete sa s obsahom tohto listu priamo zverí. Zároveň by k tomu pridal fotografiu Národného múzea v Prahe, čo by nasvedčovalo tomu, čo ma v úmysle vykonať a kde to má v úmysle vykonať. Ako by ste zareagovali? Išli by ste mu v jeho čine zabrániť?*

Otázky na záver VH:

- Počuli ste od svojich starých rodičov alebo iných príslušníkov vašej rodiny niečo o auguste 1968?*
- Stretli ste sa s opisom situácie augusta 1968 v nejakom informačnom priestore médií?*
- Ak áno, ako sa líšili jednotlivé opisy tejto udalosti?*
- Ste spokojní s formou demokracie, v ktorej dnes žijeme? Čo by ste zmenili?*

Možné varianty a modifikácie:

*Evokáciou a motivačným vstupom do uvedenej problematiky by mohli byť aj niektoré pasáže z filmu *Pelišky*.*

*Vhodným prameňom určeným na motivačnú demonštráciu by mohla byť aj fotografia od Ladislava Bielika s názvom *Muž s odhalenou hrud'ou pred okupačným tankom*.*

Vhodnou otázkou na záver by bolo aj to, aby žiaci pouvažovali a zistili, či aj v dnešnej dobe existujú krajiny, v ktorých je nastolený totalitný režim a v akej miere sa prejavuje.

Zdroje:

Inovovaný štátny vzdelávací program pre 2. stupeň základných škôl – dejepis. [online]. Dostupné na internete: https://www.statpedu.sk/files/articles/dokumenty/inovovany-statny-vzdelavaci-program/dejepis_nsv_2014.pdf

LIPTÁK, L. *Učebné texty z dejepisu 1945-1989*. Bratislava : Spojené pedagogické nakladateľstvo, 1993. 48 s.

Poslední dopis Jana Palacha. [online].[cit. 2022-04-20]. Dostupné na internete: <https://www.moderni-dejiny.cz/clanek/posledni-dopis-jana-palacha/>

SEGEŠ, J. – MRVA, I. – PETRANSKÝ I. – HRNKO, A. *Slovenské dejiny od úsvitu po súčasnosť*. Bratislava : Perfekt, 2015, s. 468-475.

ŠUTAJ, Š. *Slovenské dejiny po roku 1945 I. (Vybrané kapitoly k vývoju v rokoch 1945 – 1968)*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2015. 200 s.

Pozývaci list august 1968. [online]. Dostupné na internete: https://www.21august1968.sk/data_august68/dokumenty/pozyvaci-list-1968.pdf

1968, 5. duben, Praha. - Akční program KSČ. [online]. Dostupné na internete: http://www.68.usd.cas.cz/files/dokumenty/edice/405_1.pdf

O autorovi:

Volám sa Helena Kuncová a pochádzam z malebnej dedinky z okolia Košíc. Momentálne študujem učiteľstvo histórie a slovenského jazyka a literatúry na Filozofickej fakulte Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Netajím sa vášňou pre dejiny 20. storočia, pričom mojou srdcovkou sú dejiny reklamy, ale aj obdobie pražskej jari a okupácie Československa, ktoré ma sprevádza už niekoľko rokov, keďže som si ho okrem maturitnej skúšky z dejepisu náhodou vylosovala aj na skúške z dejín Slovenska po roku 1945. Nemožno opomenúť ani moju vášeň spájajúcu sa s monumentálnym Titanicom a pátraním po dôvodoch jeho katastrofického osudu. Vo voľnom čase sa aktívne venujem písaniu kníh a pozeraniu všetkých Veľkých cien Formuly 1, čo svedčí o miernej rozdvojenosti mojej osobnosti. :)